

ધોરણ :- 8

ગુજરાતી

9. દીકરાનો મારનાર

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય

Sem : 1

અભ્યાસ

પ્રશ્ન 1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો ઉત્તર શોધીને
તેના કમ - અક્ષર પ્રશ્ન સામેના માં લખો. (પંક્તિમાં ક્યો ભાવ રજૂ થયો
છે તે ઓળખો.)

(1) “એલા મે'માનને કોઈ છાંટશો મા !”

(અ) મર્મ

(ખ) ઉપેક્ષા

(ગ) દચા

(ધ) લાગણી

(૨) “મને રોળશો મા ! ભલા થઈને મને છાંટશો મા ! તમારે
પગે લાગુ !”

૧

(ક) હદ

(ખ) હૃકમ

(ગ) આજીજી

(ધ) સૂચના

(૩) “ખોટી વાત, આજે કોનો દિ' ફર્યો છે ?” ૪

(ક) ગર્વ

(ખ) અશર્થ

(ગ) જિજ્ઞાસા

(ધ) દિલેરી

(૪) “હાલો, બેટાની મૈયત કાઢીએ.” ૧

(ક) અવહેલના

(ખ) ઉદારતા

(ગ) સ્વસ્થતા

(ધ) મજૂમતા

પ્રશ્ન 2. નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યોમાં ઉત્તર આપો :

(1) જવેરચંદ મેધાણીને ગાંધીજીએ કયું બિરુદ આપ્યું હતું ?

► જવેરચંદ મેધાણીને ગાંધીજીએ “રાષ્ટ્રીય શાયર” નું બિરુદ આપ્યું હતું.

(2) દેવભિયા ગામમાં કયા તહેવારની ઉજવણી થઈ રહી હતી ?

► દેવભિયા ગામમાં હુતાશણીના તહેવારની ઉજવણી થઈ રહી હતી.

(3) ગામડાની ધુમેટીમાં ઘરૈયાઓને શેનાથી રંગવામાં આવે છે ?

➤ ગામડાની ધુમેટીમાં ઘરૈયાઓને ગારો, માટી, છાણ જેવી ગંદી વસ્તુઓથી રંગવામાં આવે છે.

(4) મહેમાને પોતાને રંગવાની કેમ ના પાડી ?

➤ મહેમાને પોતાને રંગવાની ના પાડી, કારણ કે તેને હૃતાશણીનો જરાય ઉલ્લાસ નહોતો.

(5) મહેમાનને રંગવાના આગ્રહનું શું પરિણામ આવ્યું ?

➤ મહેમાને રંગવાની ના પાડી છતાં ઘેરૈયાઓએ એને રંગવાનો આગ્રહ રાખ્યો. પરિણામે મહેમાન અને ઘેરયાઓ વાચે રીડિયારમણા, અચકા, કાલાવાલા, તલવારનાં જાવા અને ધૂળની આંધીનો ક્રોઇ અનોખો મામલો જામી પડ્યો.

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન 1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો :

(1) દેવભિયા ગામમાં ધુળેટીની ઉજવણી કેવી રીત થઈ રહી હતી?

► દેવભિયા ગામના લોકો ધુળેટી રમવા એકઠા થયા હતા. વચ્ચે દરબાર મંદોદરખાનનો આઠ વરસનો દીકરો અને એની આજુબાજુ સરખેસરખા જુવાનો ઉભા હતા. આગલા દિવસે હોળીનું પર્વ હતું, તેથી સૌ લીલા, પીળા અને કેસરિયા રંગમાં ગરકાવ હતા અને ધુળેટીના દિવસે સૌ પચરંગી છાંટણામાં દીપતા હતા.

➤ ધુમેટીનો તહેવાર ઉજવવા માટે ઘરેયા મર્યાદા ઓળંગી ગયા હતા. તેઓ ગાંડાતૂર બનીને ગારો, માટી, છાણ જેવી ગંદી વસ્તુથી એકબિજાને રંગી નાખવામાં મશગૂલ હતા. ગામડાની ધુમેટીનો કાળો કોપ હોય એવી લાગતી હતી!

(2) કુંવરનું મૃત્યુ શી રીતે થયું ?

► ઘરેયાના ગાંડા ટોળાથી બચવા અને ઘરયાને પોતાનાથી દૂર રાખવા મુસાફરે બગલમાં દબાવેલી ચાન સાથેની તલવાર વીજવા માંડી. એ ધમાચકડીથી ધૂળની ડમરી ઉડવા માંડી. આથી મહેમાન મુસાફર કાંઈ જોઈ શકતા નહોતા. રીઠિયારમણ, ચસકા, કાલાવાલા, તલવારનાં આવાં અને ધૂળની આંધીનો કોઈ અનોષો મામલો જામી પડ્યો. એવામાં કમનસીબે મુસાફરની તલવારની ધાર અચાનક કુંવરને વાગતાં તે ધબ દઈને પડ્યા અને મૃત્યુ પામ્યા.

(3) રાજએ પોતાના દીકરાના મારનારને કેમ છોડી મૂક્યો ?

➤ ચારણ ભૂખે ટળવળતાં પોતાનાં છોકરાંને કાંઈક મળે એ હેતુથી રાજ મંદોદરખાન પાસે મદ્દ માગવા આવેલો, પણ ગામમાં પેસતાં જ રોળવા આવેલા ઘેરથાથી બચવા એણે ખ્યાનમાં બીડેલી તલવાર કાઢીને વીજી, પણ ધૂળની આંધીમાં તલવાર અકસ્માતથી રાજના દીકરાના જ ગળામાં વાગી અને દીકરો મૃત્યુ પામ્યો. આમ અજાણતાં જ ચારણથી આ કૃત્ય થઈ ગયું છે એ જણીને રાજએ પોતાના દીકરાના મારનારને છોડી મૂક્યો.

(4) મંદોદરખાનને પાછળ આવતા જોઈ મુસાફરે શું કર્યું ? શા માટે ?

►મંદોદરખાનને પાછળ આવતા જોઈ મુસાફર દોડતા દોડતા થંબી ગયો. તેને ખબર પડી ગઈ કે પોતાનો કાળ આવી પહોંચ્યો છે. હવે તે દ્વારા સુધી દોડી નહિ શકે. તેને શર્યું કે આમેય મરવું તો છે જી, તો પછી હવે નકામાં પ્રયત્ન શા માટે કરવા?, અત્યારે કાળને અટકાવાય તેમ નથી અને ખુલાસો કરવાનો વખત પણ નથી. એટલે મંદોદરખાનની સામે ઉલા રહીને મુસાફરે પોતાની તલવાર પોતાને જ ગળે માંડી.

(5) મંદોદરખાને ગામલોકોને શું કહીને શાંત પાડ્યા ?

►કોણે ભરાયેલા ગામલોકોને મંદોદરખાને આમ કહીને શાંત પાડ્યા:-

“આમ ગાંડા ન થવાય. એણે મારા દીકરાને જણીજોઈને નથી માયો. એને ઘરે આવા કેટલા દીકરા ભૂખે મરે છે એ જણો છો? ક્રોડલયો એ મારે ઉંબરે આવ્યો અને દેવગતિએ દીકરો મર્યો એ તો ખુદાતાલાની મરજી. આપણા નસીબમાં નહિ હોય એટલે મરી ગયો, પણ એને ખાતર આ ઉજળે દિવસે મારે એની હત્યાના પાપના ભાગીદાર નથી થવું. ચાલો, બેટાની મૈયત કાઢીએ.

પ્રશ્ન 2. પાઠમાંથી લોકબોલીનાં પાંચ વાક્યો લખો :

- (1) “કોક ઉજળે લુગડે મે'માન વયો આવે.”
- (2) “સાચું! સાચું!... મે'માનને રોળો! ... ગોડય માગો! રોળો!”
- (3) “આજે કોનો દી' ફયો છે?”
- (4) “ભેરું બધી મરી ખૂટી... છોકરાં છાશ - રાબ વગર રેવે છે... નો'તો આવતો.”.
- (5) “મારી ઓળખાણ અટાણે નહિ, પણી.”

પ્રશ્ન 3. (અ) નીચેના શબ્દોનો વાક્યોમાં પ્રયોગ કરી અર્થસભર ફકરો લખો :

પડણું, પાદર, પુરુષ, પાણી, પણ્ણર, પાતાળ, પૃથ્વી, પ્રેમ, પડકાર, પગ.

►પડણું કાચા ધરાવતા ચારણે ધોળું બાસ્તા જેવું કેદિયું પહેર્યું હતું
ચારણ ગામને પાદર આવી પહેચ્યો, પાદરમાં પ્રવેશતાં જ એક
પુરુષ મોટેશી બોલ્યો. એલા ભાઈઓ! કોક ઉજ્જે લૂગડે મેમાન
વયો આવે છે.” ચારણે નદીકંઠે આવી નદીનું પાણી પીધું. એવામાં
એનો પગ પણ્ણર સાથે અથડાયો. ત્યાં સામેશી ગામના દરબાર
આવી ચડ્યા. દરબારે ચારણને પૂછ્યું, “તું કેમ આવ્યો છે?

» ચારણે કહ્યું, ‘દરબાર, મેં સાંભળ્યું કે તમારા જેવો ઉદાર
માણસ સાત પાતાળમાં શોધતાં નહિ જડે.’ દરબારે
વિનમ્રતાથી કહ્યું, ‘પણ ‘પૃથ્વી પર તો મળે ને!’ ચારણે
પ્રેમથી કહ્યું, “મને ખબર નથી. તમે મને ઉદાર માણસ
શોધી લાવવા પડકાર કરશો તો પણ હું પગે લાગ્યીને
કહીશ કે એ મારાથી નહિ બને.”

(બ) નીચેના શબ્દોના સમાનાર્�ી શબ્દ લખો :

(1) પ્રભાત	= સવાર
(2) જુવાન	= યુવાન, તકુણા
(3) ફૂલ	= પુષ્પ, કુસુમ
(4) મહેમાન	= અતિથિ, પરોણો
(5) નસીબદાર	= ભાગ્યશાળી
(6) સુવાસ	= સુગંધ

(૫) નીચેના શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખો :

(૧) ભૂંડો   ✗ સારો

(૨) કોરી   ✗ જુની

(૩) પછવાડે ✗ આગામ

(૪) મૂરખ   ✗ શાણો, ડાહ્યો

(૫) ઉલટો   ✗ સૂલટો, સીધો

(૬) પાતાળ   ✗ આકાશ

પ્રશ્ન 4. ‘દીકરાના મારનાર પ્રત્યેની મંદોદરખાનની ઉદારતા’ એ વિશેના
વર્ણનનાં વાક્યો પાઠમાંથી શોધી ટુંક નોંધ લાખો :

► દીકરાને મારનાર પ્રત્યે મંદોદરખાનની ઉદારતાઃ દરબાર
મંદોદરખાનનો વર્ષનો સાત ઘોટનો એક દીકરો ચારણથી મરાયો હતો.
આ સમાચાર જણી મંદોદરખાને તલવાર સાથે પોતાની રોજડી ઘોડી
ચારણની પાછળ ઢોડાવી. તેની પાસે પહોંચ્યા ત્યારે ચારણે પોતાને
મારી નાખવા પોતાની તલવાર પોતાના ગળે જ મુકી. મંદોદરખાને
તેને તેમ કરતાં રોક્યો અને પૂછપરછ કરી.

► ચારણ પાસેથી સાચી વાત જાણ્યા પછી મંદોદરખાન તેના પ્રત્યે
ઉદારતા દર્શાવતાં કહે છે: 'ગઢવા, આ મારી ઘોડી આપું છું. ચડીને
ભાગવા માંડ. વાત કરવાની વેળા નથી. આખું ગામ ઉશ્કેરાયું છે અને
તે એના કુંવરને મારી નાખ્યો છે. આવી પહોંચતાં જ તારી કાયાના
રાઈરાઈ જેવા કટકા જાણાજે -' ચારણ એને ભગાડનાર વ્યક્તિને
ઓળખવા માગે છે, ત્યારે મંદોદરખાન કહે છે, "મારી ઓળખાણ
અત્યારે નહિ આપું, અત્યારે તું ભાગ, નીકળ તારાં છોકરાં રઝાણી
પડશે અને ગામલોકો મારા રોક્યા રહેશે નહિ."

► ચારણા નામ જાણવા માગતાં, “અરે નામાં ખુદાનું!” કહીને મંદોદરખાન દીડ છે. ચારણને બાવડે આલીને રોકડી પર બેસાડી તેના હાથમાં ચોકડું આપે છે અને વાંસેશી રોકડીને ડચકારે છે. ચારણ ઘોડીએ ચડી અલોપ થઈ જાય છે. મંદોદરખાન ગામલોકો પાસે જૂંકું બોલે છે, ‘માણો લોઠકો આદમી! મને જુતવા ન દીધો. મારી તલવાર અને ઘોડી બેઉ લઈ ગયો, પણ ગામલોકો એમની વાત માનવા તૈયાર નથી. તેઓ શાંતિશી ગામલોકોને કહે છે, “દ્યો, હવે જતી કરો.” ગામના લોકો તો ચારણને માઝ કરવા તૈયાર જ નહોતા.

►તેઓ એમને શાંતિશી સમજાવે છે, 'ભાઈ! એણે શું મારા
દીકરાને જાણીબૂજુને માયો'તો? એને ઘર એવા કેટલાં દીકરા
ભૂખે મરે છે જાણો છો? ક્રોડભયો એ મારે ઉંબરે આવ્યો અને
દેવગતિએ દીકરો મયો એ તો ખુદાતાલાની મરજી. આપણા
કિસ્મતમાં નહિ હોય. હાલો, હવે બેટાની મૈયત કાઢીએ.

THANKS

FOR WATCHING